

ROZPOZNANIE PARKÓW WE WSCHODNIEJ CZĘŚCI

D. POW. HRUBIESZOWSKIEGO

Arch. Tadeusz AUGUSTYNEK

Mgr J. TEODOROWICZ-CZEREPIŃSKA

Mgr inż.ogr. Anna OBRĘBSKA

Lublin

1976 r.

WYKAZ MIEJSCOWOŚCI OBJĘTYCH ROZPOZNANIEM

CZUMOW

DZIEKANÓW

HORYSZÓW RUSKI

HOSTYNNE

HRUBIESZÓW PARK n. HUCZWA

JAROSŁAWIEC

MALICE

METELIN

MIRCZE

MONIATYCZE

STEFANKOWICE

TEREBINIEC

WERESZYN

**ARCHIWUM
OŚRODEK OCHRONY
ZABYTKOWEGO KRAJOBRAZU**

ul. Szwoleżerów 9 tel. 021 62 41 w. 244

Nr inv. ~~8352~~ 2532 olep.

W S T Ę P

Na wstępie parę słów omówienia wymagają zasoby archiwalno-kartograficzne, na których należało oprzeć się przy opracowywaniu ewidencji parków w d.powiecie hrubieszowskim.

Ziemie te należały niegdyś do województwa bełzkiego, zapisy zaś czynione były zarówno w księgach ziemskich jak i grodzkich: horodelskich, grabowieckich, krasnostawskich i lubelskich.

W sumie przy takim ich rozproszeniu tylko dzięki katalogowi inwentarzy wsi z ksiąg staropolskich udało się dotrzeć do tychże, z tym, że regułą okazało się, iż inwentarze te dotyczą uprzednich skromnych dworów drewnianych, przy których liche zabudowania folwarczne, płoty chróściane itp. Świadczy to, że istniejące lub nieistniejące do dziś pałace i dwory murowane z początku XIX w. otoczone parkami, nie są prostą kontynuacją owych uprzednich siedzib, a powstały po ich wyburzeniu. W związku z czym materiały źródłowe z okresu staropolskiego okazały się mało przydatne dla naszego opracowania, względnie przydatne w sensie kwerendy negatywnej.

W końcu XVIII w. po ustanowieniu instytucji Forum Nobilium tam zaczęto czynić zapisy dotyczące spraw majątkowych. Niestety interesujący nas powiat hrubieszowski należał do Sądu Szlacheckiego Lwowskiego, którego akta są dla nas niedostępne.

To samo dotyczy Galicyjskiej Tabuli Krajowej, czyli pierwotnej hipoteki, wraz z obfitymi zbiorami dokumentów, znajdującej się również we Lwowie. W przeciwieństwie do ksiąg hipo^{te}cznych z terenu rzeszowszczyzny, gdzie nowelizacja ksiąg nastąpiła

w latach 1870-ych, nowe księgi hipoteczne dla d.powiatu hrubieszowskiego zakładane były w samym końcu XIX w., bez czynienia wyciągów z poprzednich akt hipotecznych.

Toteż kwerenda w Państwowym Biurze Notarialnym w Hrubieszowie przyniosła także stosunkowo skromne wyniki, tym bardziej, że częstokroć brak tu jest w ogóle zbiorów dokumentów.

Niewielka jest w nich także liczba planów, które w odrysach załączono do opracowania.

Natomiast Wojewódzkie Archiwum Państwowe w Lublinie dysponuje wielką ilością starych planów miejscowości ujętych w naszej ewidencji. Plany te znajdują się w szeregu zespołów. Są to:

Plany bankowe, Plany uwłaszczeniowe i wyłączone z włościańskich.

Niestety dotyczą one parcelacji majątków, w którą z reguły nie wchodziły resztówki pałacowo-parkowe i w związku z tym, te bogate zbiory kartograficzne przyniosły nadspodziewanie mało danych dla naszych celów.

Podobnie zawiodły oczekiwania co do wyników kwerendy w zespołach podworskich w WAPL. Mianowicie znajduje się tu archiwum rozrodzonej i dysponującej szeregiem ^{majątków} materiałów w Hrubieszowskim rodzi-
ny Rulikowskich oraz Leszczyńskich /przy tym akta tych ostatnich przechowywane w dziale rękopisów Bibl.im.A.Lopacińskiego w Lublinie okazały się powtórzeniem takichże z WAPL-u/.

Skróty używane w przypisach:

WAPL - Woj.Archiwum Państwowe w Lublinie

PBN - Państwowe Biuro Notarialne /Sądu Rejonowego w Hrubieszowie/

T E R E B I N I E C

W XIX w. własność Anny z Milowiczów c. Kazimierza i Karola Milowicza małżonków. W 1919 r. część nabył Wacław Andrzejczak, po którym żona Helena. W 1920 r. przeprowadzona parcelacja majątku^{1/}, po którym pozostała resztówka w posiadaniu Dubieckiego^{2/} przejęta na Skarb Państwa w 1946 r. /Fundusz Ziemi/. Obecnie ośrodek podworski nieużytkowany.

Dwór /lub oficyna/ z ok. poł. XIX w. murowany, parterowy, jednotraktowy, siedmioosiowy, kryty pierwotnie dachem czterospadkowym, z portykiem^{3/}, obecnie kryty dachem dwuspadowym pobitym eternitem falistym, bez portyku - 1976. W Otoczeniu resztki parku krajobrazowego o pow. ok. 3 ha. W rozległej okolicy równinnej teren parku pofalowany, pokryty kępami krzewów - lilak pospolity i bez czarny, na obrzeżu parku zachowane drzewa w wieku ponad 100 lat: kasztany, lipy, jesiony i klony w liczbie kilkunastu. Do zespołu prowadziła aleja dojazdowa wysadzana topolami, z której zachowanych 5 drzew ok. 200-letnich wymagających objęcia ochroną i kilka młodszych. Teren parku nieogrodzony, bez śladów kompozycji. Fakt, że mieszkańcy wsi w 1976 r. dokonali w czynie społecznym wymiany dachu /zresztą szkodliwej konserwatorsko/, z przeznaczeniem budynku na dom kultury - świadczy o zapotrzebowaniu społecznym, a zatem i o szansie rewaloryzacji zarówno dworu jak i jego otoczenia, w związku z czym postuluje się przeprowadzenie ewidencji parku.

1/ PBN w Hrubieszowie Zbiór dokumentów nlb, do zaginionej księgi hipotecznej.

2/ Wywiady ustne z mieszkańcami.

3/ Wg Katalogu Zabytków Sztuki, t. VIII, z. 6, s. 55.